

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Ontologismus.

Miért keressük távol az eszmék eredetét? Hiszen tudjuk mindnyájan, hol van a lét és igazság forrása, a fénynek atyja: Isten. Végtelen az, a min az emberi lélek tévedez, s e végtelen mindenütt van. Isten, ki szívünket dobogni tanította, ő az, a kiből és a ki által vagyunk; benne forog föld, futja pályáját a bolygó — benne él szellemünk is. Valamint nem zárta el a test szemeitől a tájakat, úgy nem rejté el szellemvonásait a gondolat tekintete elől. Az angyalnak első lélekzetvétele gondolkodás és mi, kik ezen lényekkel fensőbb tehetségeink alapján rokonságban állunk, szintén az eszmék és gondolatok folytonosságában élünk. Istenhez hármasságunk egyikével léphetünk közel, benne látva mindazt, a mit a mulandó lét felmutat. Minden törvények alatt áll e világban, az istenségeknek is meg vannak beltörvényei; a végtelenség nagy könyvének egyes paragrafusai: az örökkévalóság, bölcsesség, mérhetetlenség. A mi lelkünk első törvénye szellemi életében az istenlátás. Baglyok a tudomány terén, kik nem mernek ezen isteni napba betekinteni; szent Ágoston belepillantott sasszemével, midőn mondá: „Siambó videmus verum esse, ubi quaeso, illud videmus? non ego in te nec tu in me, sed ambo in ipsa, quae supra mentes nostras est, incommutabili veritate.“

Mások nézetét az ember, ha nem is fogadja el, legalább bizonyos ideig tisztelni tartozik; mert ő éppen úgy tévedhet, mint ellentele, benne a bizonyosság szintugy csupán alanyi lehet mint okoskodó telebaratjában. Az igazságot közlünk egyik sem monopolizálta, közös kincs ez, melyet közösen keressünk és ha megtaláltuk, közösen élvezhetünk. Mj az ontologisták véleményében elismerjük a magasztos kezdetet, a fölfogás nagyszerűségét, a kivétel és a conclusiók logikai vakmerőségével egyetemben. A szellemi operációk abc-je szerintök Isten, mert lehetetlen, hogy a mi első a tárgyilagosságra, ne legyen első felfogásunkban is. Legjobb ideájukban még az, hogy Plátó, szt. Tamás, szent

Ágoston s egyéb kath. írók tekintélyével akarnak takaródní. Plátó neve igaz, elfődné az ontologistákat mind: de fájdalom a protectio nem oly mindennapi dolog a philosophiában, mint társadalmi életünkben, ebben a rangot érdem nélkül is elnyerheted, csak kis szerencse kell hozzá; amabban a systemák magaslatait érdemes fáradozással vivja ki magának az ész. Ha már oly kétségtelenül mindent Istenben látnak, azon kérdéssel is ostromolhatnók őket, hogy mondják el jövőnket is, mert mult-jelen-jövő Istenben van — s ki Istent látja, annak azt is kell látnia, a mit a legfelsőbb lény magában foglal, így az ontologisták, ha a consequentia főerényeik közé tartoznák, visszaidézhetnék bölcsészeti módosulással a Sybillák korát, kérdéseinkre nagy komolyan jósdaszerű feleleteket adva. Az oszthatlan igazságot megoszolva akarják előteremteni; Malebranch szerint Isten az ész fénye, eltérnek azután azon tulajdonság meghatározásában, mely alatt Istent látják. Gioiberti mint teremtető szemléli és a direct és reflex észbeli ismeretek két nagy rendjéből az elsőt homályosnak, az utóbbit világosnak mondja és csak ezt ajándékozza meg az öntudatos ismeret címével, mindegyik saját útján halad, mintha egy pontból indulni ki, bármily tekervényes utakon, elég garancia volna arra nézve, hogy egy pontban ismét találkozzanak. Nem is méltó az ontologisták bölcsességéhez, mindenben megegyezni. A genialis fogások közé tartozik az is, hogy a tudós rendszerét némi pietással garantozza — így ha a bölcsőbbeknek nem is, de legalább a jámborabbaknak jobban fog izlelni.

Szent Irenaeus pláne azt mondja, hogy Isten háromféleképpen is látható: „per spiritum prophetiae! adoptivae, paternaliter“ — hát az ontologistáknak miért ne szabadna legalább egyféleképpen. Igen de e három közül, a legutóbbi közvetlen s ennek nem a földi élet színtere.

Az ilyen köpenyeg forgatásában áll talán a bölcsészet diplomatiája! Ha az ember felmászik az ontologismus sziklás magaslatára, ott látja lába alatt tá-

tongani az abszurditások örvényét. De ne legyünk igazságtalanok, eltéréseiken kívül vannak érintkezési pontjaik is, a sok hamis mellett némi igaz is — mert nem abban áll rendesen tévedésünk, hogy semmi igazat se mondjunk, mindig igazat mondhatni, vagy mindig csak tévedni nem természete szellemünknek hanem igenis vegyíteni az igazat mostohatestvérével a hamissággal; ez bizonyos közép vonal a hypotézisek és némely systemák országotja, ezen döcög az ontológisták szekere is. Senkit se ítéltünk el, mielőtt ki nem hallgattuk, jogos méltányos, hogy meghallgassuk az ontológistákat is. Azt mondják, hogy a logikai rend a tárgyilagosságnak hű képe, úgy kell tehát előadni a dolgokat, a hogy s a mily rendben egymás után következnek, már pedig így Isten az első, tehát ismeretünkben is először ő mérül föl.

Szerintünk a logikai s tárgyilagosságnak viszonyát igenis a meggyezés uralkodja, mert az első ideális visszaadása az utóbbinak; de világos sem következik, hogy a logikai rend ismeretünk sorában a létrendet chronologice veszi föl. Valjon a folyó, csak akkor látható ha forrásból kezdve fut, mert előbb van forrás, mint a folyó eső habjai. A fiut csak úgy pillantathatjuk meg ha az anyát is ismered, mert előbb van az anya mint a gyermek. Így ha valaki a XIX-ik század történetét vizsgálja, akkor először a XVIII-ikot, ezelőtt a XVII-iket is, kellene megismernie, mert így születik az értelem az elzadók és az ontológisták szerint, mi előbb van a dolgok rendjében, mint van az életemben.

Az ontológisták így folytatják, ha nem Isten első feltevése, mint tárgy hogy jöttünk e világra végtelen eszméjéhez, ez véges eszmésen Istenből nyerjük vagy a véges dolgokból magunkat, ez utóbbi lehetetlen mert véges nem lehet végtelen, a végtelen tehát csak az első eset fogadható elkülönösen azért mert a véges nem egyéb mint a végtelen határa, hogy ismerjük meg a határt, ha nem ismerjük a dolgot, melyet körülölel.

Megrémülnek ellentétünk a gondolattal, hogy a bölcsészek a pszichológusok szerkezetével analógiára lépének, beállana ugyanis rendszerük nélkül a fogalmak kincs-tárában az infinitum deficiens. Az ontologismus majdnem az egész világot hátrá kötelezi. Valami egészen újat is hallgatunk, hogy t. i. a véges a végtelennek határa. Fából vasárrika, a végtelen mely korlátolatlik magyarázt végtelen lenni és viszont a véges, mely határtalan végtelenség korlátja, nem végső többé. A lényegek belső összekötése vezetí következtetésében a gondolkozó ész az egyik fogalmából a másik ismeretére. Az igazságok hidján megy át a nagy úr felett, mely véges és végtelen közt tátong, nem látja a végesben magát a végtelen, de igenis elodázhatlan szükségességét annak hogy a végesen kívül végtelen is legyen. A metaphisikai alapítételek és a logika pontjainak összege a gondolkodó ész katekismusa.

De hát subsumálnak az ontologusok; ha ti alkotjátok magatoknak a végtelen fogalmát, akkor ti alkotjátok magát Istent. Mi megszerezhetjük magunk-

nak a legfelsőbb lény eszméjét de nem alkotjuk magát Istent. A csillagász mikor a napot tanulmányozza, annak belalkatáról értekezik, vajjon ő teremti-e a napot? és ha felismerte a bolygók törvényeit, ezek gondolkodó szelleméből indulnak e ki? A nap és a törvények léte egészen független az ész ismeretétől, más megismerni e világot és más teremteni azt, ép így más megismerni Istent és más alkotni őt. Az ontologusoknak mégis csak sokat köszönhetünk, ők födötték fel, hogy az oksági elv tulajdonképpen használhatatlan. Mi elismerjük, hogy más a principium rationis sufficientis, más a principium causalitatis; mi mindenkor a világosságnak voltunk barátjai és így nem akarjuk összezavarni az elveket sem, az előbbi önmagában világos, ez utóbbi az, a mi által kimutatják, hogy valami eredmény-e. Az ilyen állítást illendő dolog azután alkalom adtával bebizonyítani. Nincsen itten tévkor s az oksági elv szépen elvezet bennünket Isten ismeretére s midőn az ontologusok ezt tagadják, éppen az általuk mellőzött oksági elv horderejére támaszkodnak. Még azt is szokták emlegetni, hogy fogalmunk tárgyilagosságát nem szabad kétségbe vonni, már pedig ezeknek jellegelőt a körülötünk levő természet tulajdonságától. Amazok szükségképeniek, változhatlanok, ezeknek mulandóságról pedig élünk s a tapasztalat tanuskodnak.

Mi képezhetünk magunknak eszünk abstractív természeténél fogva általános fogalmakat, melyek tehát az egvediség vagy esetleges lét minden körülményből kilesznek bontakozva, de tudjuk még a kritikából, hogy az egytetemes fogalmak tárgyai nem egytetemesek. — minden ami van singularis. Épen az általános fogalom, melyet mindenkép Istenre akarnak erőszakolni, reá egyáltalán nem illik, mert Ő, ha szabad így szólani, hatványozott fokban nem általános, hanem egyetlenségben egvedí.

Az sem kerülte ki az ontologusok figyelmét, hogy az eszme a szellemtől nem származhatik, szerintük ez magasabb eredettel bír, Isten annak kiindulási pontja és szerzője. Felelet: Az eszme nobilitásával arányos a lélek, bennünk nem az agy vagy phosphor kombináció, hanem a szellem gondolkodik. Az eszme nem áll ott önmagában, ott marad szülőke kebelén, mert az eszme tényleg maga a lélek, mint gondolkozó.

Ezek ellentételeink által felhozott érvek goliátjai, modern scholasticusok is nagyobb résztezeket említik.

Az ontologusok az objectivitás tulzóit; nem szándékunk őket rosszakarattól vádolni — a philosophusoknak nincs szükségük külön „Confiteorra”, — de annyi bizonyos, hogy az ontologismus az eunomiának tana, mely most bölcsészeti köntös alatt akar megjelenni a tudomány csarnokaiban, ennek pedig haeresis a csunya neve. E tan továbbá a pantheismussal határos, és egyenesen oda vezet, mert ha egytetemes fogalmaink tárgyai Isten; mivel pl. a lény általános fogalma mindenről mondatik és a dolgokat belsőleg azonos, tehát Isten is a mindenséggel azonos.

A szent írásnak nem szokása, hol Isten első, ott öt utolsónak tüntetni föl; beszél eleget a kimondhatatlanságról, elmondja mily végtelen tökélyvel áll előttünk az Ur; — de sohasem állítá, hogy ismereteink sorában első már e földön az intuitive látott istenség.

A szentírás meggyőződése a következő: Joh. I. 19. „Deum nemo vidit umquam,“ máshelyt Krisztusról azt mondja hogy: „imago Dei invisibilis.“ Szent Pál Timotheushoz írt levelében ekkép nyilatkozik: qui lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest.“

Mostanában volt halottak napja, sirt az emberiség. Annyi részvéteből jut talán nektek is valami, haladoklo systema atyái: Maleranch Gioberti.

Rendszeretek fölé emlékirat gyanánt az Ecclesiasticus szavait ajáljuk: Luctus mortui septem dies, fatui autem et impii omnes dies vitae illorum.“

De távol áll tőlünk rendszeretek ünnepélyes végtárgyalásában a guny — vigasztalódjatok, „beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.“ Elodázzuk e systemat a tulvilágra, mert a miadenség a mint előttünk áll, még most csak aenigma. A menyország csak bizonyos értelemben a jövő ontologismusa, ott árad szét a dicsőség fénye, melynek sugarai hozzánk jelenleg csak a hit fátyolán szövődnek át. Tehát: „Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.“ Az örökkévalóságban míg századok multinak óra perceiként, akkor majd nézhetitek a magasban mint sasok a napot, mulhatlan kéjjel az isteni lényt.

TÁR C Z A.

Névnapi üdvözet.*)

Sok század tünt el a szürke Perkő felett..

Es a nagyidőkben ért sok dicső napot,

De a minőknek ez évben tanuja lett,

Olyanokról csakis kétkedve álmadott;

Mert a mi soh'sem volt: most már Háromszéken

Főpap tartja a hit szövéténekét szépen.

Nagy ünnep van ma is, páratlan idáig:

Az első főpap ül első névünnepet,

Es az ünnepi fény szívünkre világlik

S ott is felkölti az édes érzületet;

Ah! kiket egy szent és magas czél összetart,

Együtt éreznek mind: kedvet s buzivatart.

Érzelmek lángra hogy ne is lobogna,

Midőn az a kihez fűz benső szeretet,

*) Ez alkalmi verset Kézdi-Szentléleken a kézdi orbai esperes-kerületi papságnak folyó hó 5-én eredmény-dus eszmeeseréi között lefolyt őszi korona gyűlése — és egyszersmind nsgos Bálint Károly, cz. kano-nok, Főtanfelügyelő, Főesperes-plébános, ezen évben kinevezett új Apát urnak — mint ilyennek — első névünnep alkalmával, mintegy 24 papi személyt számító gazdag terített asztala körül az igen szá-mos verses és prózai alakban, latinul és magyarul mon-dott szellemes pohárköszöntések sorában —s—t. segéd-jelkész elszavalt

S ki hitvezér volt itt számos évtől fogva:

Érdemek lépcsőin így felemelkedett!

Eddig vezérünk volt, most hozzá főpapunk,

Es hitéletünkben Tőle új fényt kapunk.

Főlebb haladt s mégis oly közel van hozzánk,

Most is olyan nyájas, jó barát példásan,

Szép erkölcséből rangok ki nem hozzák:

Valóban kifogott a régi mondáson. —

Mint a hold szeliden jár a csillagokkal:

Rábizottjai közt helyet akép foglal.

Altala a vallás új derűt nyere itt, —

A hol megjelenik, ott nagyobb az ünnep,

Az áhitat szárnyal, hőbb lángra kap a hit,

A mint a disz-jelvényi ragyogón feltűnnek.

Nem hat édesebben, a népre semmise,

Mint egy Tőle végzett főpapi szent mise.

Az a magas pálcza s fenlengő szelleme,

Gyűrűje gyémántja s szive tisztasága,

A két águ főveg és sok ismerete

Elragadó szépcsa jönnek ösz rangzásba.

A más vallásu is bámulattal nézi;

Kalapot vesz, térdel, kicsinységét érzi.

Tenni, ez jelszava és mindenkor ez volt,

A puha kényelmet gyűlölve kerülte;

Szent kötelmeiből semmit sem hanyagolt;

Noha eze: nehéz ügy forga körülte.

Most is, ha közöttünk van szó nagy munkáról,

Ki végzi legtöbbször? nemde Bálint Károly.

Odaadta magát egész a közügynek,

Eltét is áldozva, tesz baba s egyházárt.

Ezek mellett magán dolgai eltűnnek:

Ily férfi érdemel igazán csak babért!

Előtte nincsen sár, eső, hó zivatar:

Megy a hol dolga van és a hová akar.

Egy magasban álló terebélyes fa Ő... .

Szellemkincsei a jó gyümölcsök Rajta... .

Jósága bőven ráz annak, ki hozzá jó,

S vonzó kellemével mintegy kötve tartja. —

Sokszor támadta meg dúló szelek mérge,

De szilárd jelleme, mint aczél fal védte.

Élte magasáról mily meglegedve,

S édes öntudattal tekinthet Ő vissza... .

Hisz úgy tündöklök a sok, nemes jó tettje,

Mint csillagsereg, ha az éji ég tiszta.

Es e boldog érzet új erőt ad neki,

Hogy szeretetéből mind többet öntne ki... .

De ki tudna méltó szavakat mondani?

Mellette eltörpül a betű és a szó;

Odáig emelték nagy disztulajdoni:

Hogy benne majdnem a védszentje látható.

Nem érhetjük fel, csak szeretni tudjuk Őt,

Ki oly kedvessé lett Isten s ember előtt... .

Most fejezzük ki, a mit névnapján érzünk :
 Az Isten tartsa meg még számtalan évben!
 Éljen az egyházért, hazáért és értünk,
 Óriás lelki és testi erejében!
 Harsogjon hát velem mindenki ajkáról:
 Éljen méltóságos apát, Bálint Károly!

—s—t.

Alkotmányos élet falun.

„Poena peccati non tardabit.“
 S. Scriptura.

VIII.

Ember tervez, Isten végez

(Vége)

Bármit mondjon a hitetlen és közömbös világ, s bár mint iparkodjék is isteníteni az örök Istenen kívül mindent, a mi nem isteni és Isten; áll az, hogy Isten kezében van az ember élete.

Oly kézzelfoghatók Istennek a mindennapi életben és minden perczben nyilvánuló végtelen bölcs működései, miszerint csak a felfuvalkodott, — ki szívében kevély — mondhatja, hogy nincs Isten.

Isten, kinek tudta és akarata nélkül még hajunk szála sem görbülhet meg, mint sok máskor, úgy itt is másképp engedte megtörténni a dolgot, semhogy az emberek tervezgeték.

Június 24-én az esti órákban, azon hír futotta be a községet, hogy Szelessyt a törvényszék bizonytalan időre letartóztatta.

Habár e község a mindennapi furcsaságok miatt csaknem minden ügy iránt közömbös vala, mégis a Szelessy ügyét s annak kimenetelét roppant érdeklődéssel leste. Sokan azt suttozták, hogy Füzéry nem akarja leányát Szelessy-hez adni, s talán ő akadályozá meg a mennyező megtartását?...

Mások, a kik tudták, hogy Füzéry jellemével és becsületességével még a legnagyobb végletekben sem fér meg a gyanúsítás. — a történetek után a letartóztatást, mint természetes következményt — a törvény szigorának tulajdonították.

Június 25-én az esküvő napján Füzéry lépett be a plebános urhoz és jelenté, hogy az esküvő szeptember 26-ára halasztott, mert Szelessyt a törvényszék a vizsgálat tartamára, mintegy három hétig letartóztatta, Füzéry ez alkalommal azon szülői hő vágyának és reményének a kifejezést: vajha ezzel mindenkorra a Szelessyvel kötendő házassági frigy leányára és családjára nézve elmaradjon.

Mire a plebános csak annyit jegye meg: „ember tervez, Isten végez!“

A ki Füzéry családját ismerte, mindenki csodálkozott, hogy Irma a vallásban és erényesen nevelt leányka, szülői akarata és beleegyezése ellenére is Szelessy-hez akar menni nőül. Sokan nem tudták a szép és még engedelmesebb látszó leánykában a szokatlan változás beállítat megmagyarázni. Azonban a ki tudja, hogy Irma két évig, a csőd ideje alatt, a városon volt rokonánál, hol mindennap ezer meg ezer alkalma vala a legtarkább kö-

rökben megjelenni; a mai felvilágosult és hitetlen kor-eszményképekkel megismerkedni és a romlott korszellemet magába szívni: az bizonyára nem fog a leányka szellemi és erkölcsi érzékében, valamint életében beállott változásokon csodálkozni!

Szelessy a három heti fogság után szabadlábra helyeztetett és haza bocsátott. Épen a legnagyobb nyári munka idő volt. Minden ember a kellemes és takarmány csinálásra alkalmas időt használva a mezőn és réten vala munkája mellett.

Fájdalom! Sokan még a vásár- és ünnepnapok közt se téve különbséget minden nap dolgoztak és dolgoztak. Ezek közé tartozott Szelessy is, kinek, mint főbírónak jó példával kell vala előmenni, s noha a vizsgálat idejére bírói tisztének gyakorlásában fel volt függesztve, de azért kötelessége lesz vala e napokon a szolgál munkát betiltani, az ünnepszöveget megfenyíteni és érdemük szerint megbüntetni. — Szelessy ezen kötelességét elmulasztá... Az igazság érzete hangosan nyilvánult... Bár a gyermekek is már beszéltek, hogy Szelessy urfít — ha van még valami igazság a földön, — el kell hogy ítéljék, mert ezek és ezek miatta halltak meg; de a kik a mai alkotmányos étellel, és igazságszolgáltatással ismeretesebbek voltak a befolyásosabb közők tökéletesen hitték felmentését. Azért mindenki nagy kíváncsisággal tekintett a jövő elé.

187... évi július vég napjaiban egy vasárnap déltáján 11—12 óra közt történt A hitbuzgóbb és vallásosabb nép a szent mise végével a templomból az isteni tiszteletéről jött és kiki hazafelé tartott. — Egy kisebb-szerű körben a községtől kelet irányban a tájat nehéz villámterhes felhők borították el. Kevés idő múlva a villámterhes felhő, mint egy romlaku oszlopos épület vonult át a határon épen a rét fölé.

A távol és közel tájakon ezenkívül nem lehetett egyetlen darabka föllegeg látni. A nap szelíden és ragyogóan lövelte szét arany sugarait a mezők ringó kalászaire és az ünneplő békés lakosokra, ünnepi fényben pompázott a nagy mindenség.

Ama felhő-oszlopból alig vala hallható két-három nagyobb-szerű mennydörgés, mi a figyelmet is alig kellett fel

Ezután nem telt el tiz percznyi idő; rémes és megdöbentő hír futja be a községet. Hideg és megrázó borzadály fogja el az eddig kőkemény és hitetlen szíveket is. „Szelessy urfít, midőn ma a réten kaszáltatott és takarta ott, a menykő úgy agyonsujtotta, hogy azonnal szörnyen halt.“

Rettenő példa!... Reszkető kebellet gondolt mindenki a szerencsétlen végzetű esetre, mert látá benne Isten boszuló haragjának ostorát sujtolni és büntetni a villámos elemben.

Borzasztó vala hallani a megjegyzéseket, melyeket a falusi nép ezen valóban példás esetről monda. Ez megrázta az egész vidéket.

Mondják, hogy Szelessyt épen akkor sujtotta agyon a villám, midőn látva a közelgő felhőkből már-már hullani kezdett eső cseppeket, villát ragadott kezébe és azzal, a szénát az ég felé lökdösve ezeket mondá: „Ne Isten, — ha vagy oda fenn, — add meg már a szénámat, ha leöntözted“... Tán még többet is mond vala, ha az

Istent káromló ajak a villámütéstől örökre el nem nemul, és a szitkozódó szó szájában nem marad.

Temetése nagyon egyszerű vala. Ma nem csoportosult a nép tömegenkint körüle. Mindenki hidegen vonult vissza eléktelenített temetől, mely szétzúzva és megszenesülve vala. Pap sem találkozott, a ki kikísérje, mert, utoljára kitünt, hogy sem egyik, sem másik vallásfelekezethez nem tartozik. Így mint vallásfelekezet nélkül, csakugyan pap és minden egyházi szertartás nélkül, valóban polgárilag temettetett el, mint akart nősülni.

Csak egy gyászoló nő, néhány kíváncsi résztvevő és rokon kíséré ki a nyugalom helyére, mely az egyház szertartása nélkül eltemetettek számára vala kijelölve.

A 4000 frtos községi közös iskola abban maradt. A gyászoló Irma egy év múlva jobb szerencsére tett, szert, miben szülei is örömet beleegyeztek és lelki nyugalom helyreállott öregségük napjaira. Irma sokat tanult a meghatározható esetből. Ismét a régi vallásos és buzgó nő, — nem sokára pedig páratlan jó anya lett.

E példa a községben örök időkre fenn fog maradni.

A vasár- és ünnepnapok botrányos megszenteltelentőjére, a mai korszellem hirhedt lovagiára, Szelessy urfira pedig a legtöbb ítélő bíró hamarabb kimondta a méltó ítéletet, mint talán azt a földi igazságszolgáltató bíróság tette volna.

Előbb-utóbb, de: „a bűnök büntetése el nem marad“

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE.** Itthon. A képviselőház választási bizottsága a felirat szerkesztését Falk Miksára bízta; a főrendiház választási feliratát pedig b. Majláthy László szerkesztette; mindkettő volt már a plenum előtt tárgyalva, s a képviselőháznál még hosszabb s a főrendeknél is több oldalú hozzászólás után a választási felirat el lett fogadva. Ő felsége a király által október 13-án Budapestre a közös ügyek tárgyalására összehívott delegatit ugyancsak október 28-án lett ünneplésesen megnyitva; következett először az osztrák — mint vendégek — s majd a magyar delegáltak tisztelgése a Felségnél. — Ugy a társadalom, mint politikai körökben a magyarországi önálló ipar kérdés van komoly szóban; de azért nem feledik intező köreink azt sem; hogy a főrendiházat jó lenne új tagokkal reformálni, kik a régi helyébe jönnének be. Erdemes Sennyeyek magas hivatalához önérettel gratulálhatunk. Honvédelmi miniszternek br. Orczy helyébe b. Fejérvári Géza nevezetett ki. Szász Károly helyébe miniszteri tanácsos Berzeviczy Albert lett. Ő felsége míg Budapesten tartózkodik minden csütörtökön ad kihallgatást.

— **Róma.** A pápa encyklikája a liberalizmusról a legalaposabb belátás elvitázhatlan bizonyítéka. — A most tartandó consistoriumban Ő szentsége allocutiót tart, melyben az egyház állapotja is érintve lesz különös tekintettel: Francia és Poroszországra. A Szentszék köriratot küldött a nuntiusokhoz, hogy ezek az egyes kormányokkal közöljék a pápának annyira tarthatlan helyzetét, miszerint még korházat sem szabad neki állítani anélkül, hogy azt a véresszájú olasz sajtó, s vele a kor-

mányközégi sajtók is, a legszemérmelenebb módon sárral ne dobálnák. Oh drága garancia!

— **Belgium.** A Belga községi választások a katolikusok fényes győzelmével végződtek. A 2500 községben a megejtett választás kétezernél több kath. képviselőt tüntetett fel. Elég baj, hogy II. Lipót fogása a Malou kormányt lemondásra kényszerítette, s helyébe a szabadkőműves Bernaert miniszterium jutott a zselve székébe; különben az új miniszteriumban is maradtak a Malou miniszteriumból is néhányan.

— **Franciaország:** Okt. 16—18 Dijonban katolikus jogtudósok kongressusa tartott, melyen kivált képen államjogi, polgárjogi, és egyházjogi kérdések lettek megvitatva. Ez egyesületnek jeles közlönye is van: „Revue catholique des institutions et du droit.“ Furcsák kezdenek itt lenni az ügyek, hol parlamentileg akarják egyáltalában a házasság felbonthatóságát kimondani; különösen gondolkodik a kath. egyház legidősebb leányának népképviselője, midőn a párisi, lyoni, rouen-i, bordeaux-i, aix-i theologiai facultás költség előirányzatát kormánya által a budgetből törölni kívánja. Szegény Sorbonna-Richelieu, Bossuet, Fénelon bölcsője, csak még akkor lesz boldog, ha a deformáló prédikátorok kezébe kerül. A katolikus tanügy menetét vaskezikkel a hónapok mindinkább nehezítik, hogy így az athenai iskolákra szorulanak, de a Szentszék sem maradt e veszélyes áramlattal szembe tétlen, a Romában levő nagykövetet Lefebvre de Behaine gróftól Párizsba küldötte, mivel illetékes helyen a nuntius szavára nem sokat adtak. — Daczára az angol közvetítésnek Chinával sem akar Franciaország kiegyezkedni, sőt nem is tartja Chinát egyenrangú alku-dozó félnek.

— **Németország.** A birodalomgyűlési választások eredménye gyanánt konstatalható: legjobban áll a kath. centumpárt; utánna a conservatív; a liberalismus sokat veszített s vele a kulturharcz; de a socialdemokraták emelkedést mutatnak.

— **Oroszország.** A varsói kormányzó valóságos guerilla harczt folytat a szegény lengyelek ellen, pusztítani kívánja a „lengyel testvérületeket,“ mely végig mint ismeretes: a schisma invasiója ellen. A lapok újabb nihilisticus tendenciákról szólnak, szegény Czár. A skiernivicezi találkozás szerfelett kedvező benyomást tett úgy uralkodónk mint III. Sándorra. A béke olajága

— **Schweiz:** A nemzetnáci képviselő választásoknál a conservatismus a radicalismussal szemben hódítást tett

— **Jótékonyág és hála.** Nagyméltóságú és Főtisztelendő Lönhart Ferencz erdélyi püspök urunk Excellentiája alig, hogy értesült a tüzvész által a zord téli időnyre minden vagyontukból kipusztult hűveim szomorú sorsáról, azonnal saját pénztárából 100 frt. segély adományyal sietett a szerencsétleneket vigasztalni. Ezen szép adományhoz mellékelte még ő nagyméltósága az elemi csapások által sujtottak részére begyűlt 27 frtot is

Fogadja ő nagyméltósága a nemes lelkű apostoli fejedelem a szerencsétlen özvegyek, árvák, apák és anyák, nevetlen kis gyermekek s az egész nagy hitközség nevében kifejezett legforróbb köszönetem és hála nyilváníását. Eltesse a gondviselés Istene Excellenciáját, a,

jótéteményekben fáradhatlan főpapot az emberi élet legvégső szakáig. Megszámálhatatlan jótéteményeinek virágai ragyogjanak majdan, az örökkévalóság hazájában soha véget nem érő boldogságának hervadhatatlan dicső koronáján.

Fogadják a szomorú sorsrajutottak nevében tolmácsolott mély köszönetem és hálám az azon nemes keblű adakozók is, kik püspök urunk ő nagyméltósága magasztott példáját követve szivesek voltak szerencsétlen hivatásomat 27 forint adománnyal segíni. Isten fizesse meg mindnyájuknak!

Lövéte, 1884. november 3.

A szerencsétlenek nevében.

Jakab Lajos,
plébános.

— **Beküldetett. Nemzeti fejlődésünk.** A legnagyobb magyar mondta: „Magyarország nem volt, hanem lesz!” Mennyi csapás érte hazánkat, mióta e röpke szavak szájról-szajra jártak, de azért azok, kik a haza javát szívükön hordták, nem csüggedtek el, a dermesztő nyomás nem pusztíthatta ki a jobb jövőbe helyezett reményt! És e remény valósult!

Mily mozgalmak támadtak, mióta magunk intézzük belügyeinket! Ott, hol ezélt husz évvel lomha társzékér döcögött tova a rossz utakon, most a gőzparipa szárguld villámsebességgel és alig van már hazánkban nevezetesebb vidék, melyet vasutak ne hálóznának, magyar hajók szelik át a világ tengereit és hordják szét a magyar terményeket! Népvédelési ügyünk is óriási lendületet vett, s nepiskoláinkban majdnem mindenütt magyarul oktatják a gyermekeket. Az alakuló magyar iskolagyuletek eléggé tanúsítják az élénk mozgalmat, mely ez irányban megindult. A kereskedelem, az ipar virágzásnak indult s a jövő évi kiállítás tanúságot fog tenni az ez irányban történt fejlődéséről.

Szépirodalmunk terén is údvös mozgalmak mutatkoznak, mióta az írói jogot védő törvény életbe lépett, és a külföldi lérczműveket rossz fordításban terjesztő vállalatok lassankint tűnözni kezdenek.

Tekintsük azonban a jobbakat, minő: az „Über Land und Meer“ „Gartenlaube“ és más ezekhez hasonló képes folyóiratok, itéljük elfogulatlanul és hasonlitsuk össze az ilyenemű magyar vállalatokkal, mit találunk az ilyen képes lapokban: jó képeket, melyek azonban nem magyar jellegűek és... laza tartalmat, mely nem is szórakoztat... Hiába kutatnak az anyak, nem találunk olyat, melyet aggodalom nélkül adhatnának serdülő leányaik kezébe; pedig hiában neveljük jól gyermekeinket olvasás nélkül — annak idejében — valódi műveltséget sohase nyernek, mert az oktató erkölcsös olvasmányadja meg a nevelés mazát.

Egy új csillag támadt szépirodalmunk egén, mely hivatva van arra, hogy e hiányt pótolja és kiszorítsa a hazánkat sok ezer példányban elárasztó német folyóiratokat.

Ez a csillag a „Gondűz ő“ című szépirodalmi hetilap, mely Székely Aladár kiadásában, Mártonffy Frigyes szerkesztése mellett octóber elején Budapesten megjelent.

Figyelemmel tanulmányoztuk e kitűnő heti lapnak

eddig megjelent számait és nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy hozzá hasonló szépirodalmi vállalat eddig még nem jelent meg.

A vállalkozó ügybuzgó kiadó, czélul tüzte ki magának, hogy lapjában kizárólag elsőrendű írónk remekei közölje, mostanig híven teljesítette programját és áldozatkészsége kezeskedik arról, hogy ezentul is ragaszkodni fog hozzá. A „Gondűz ő“ közleményei tőzsgyökeres magyarsággal írvák, tanulságosak és erkölcsi alapon s az irodalmi színvonal magaslatán állanak.

Az eddig megjelent számokban találkozunk P. Szatmáry Károlylyal, Komócsy Józseffel, Kis Józseffel, Mikszáth Kálmánnal, Margithai Dezsővel, Kazár Emillel, Dr. Sziklai Jánossal stb.

Üdvözöljük a vállalkozó kiadót és szívünkbelől kívánjuk, hogy az annyi áldozattal elvetett mag megteremje gyümölcsseit, szorítsa le az erkölcsöt rontó laza olvasmányokat, mulattatva oktasson, nemesítse a szívet és tisztán tartsa az erkölcsöket.

Meg vagyunk győződve arról, hogy a nagy közönség méltányolni fogja e nemes törekvést, és hisszük, hogy a „Gondűz ő“ nemsokára egyetlen magyar család asztaláról se fog hiányozni.

Csak kitartás!

Nemo.

IRODALOM.

— Megjelent és beküldetett: „Kurzgefasste katholische Kirchengeschichte.“ Für die V. und VI. Klasse der Volksschulen, sowie für Bürger- und Industrie-Schulen mit oberhirtlicher Erlaubniß herausgegeben von Paul Fonyó. Nach der vierten Ausgabe aus dem Ungarischen. — Verlag von Ferdinand Wajdits in Kalocsa. — Preis 22 kr. Azon körülmény, hogy a magyarban e művecske máris négy erős kiadást ért s hogy főpásztorainknak meleg ajánlatát bírja és a legtekintélyesebb iskolákban használtatik, eléggé ajánlják a német kiadást is. A fordítás különben igen sikerült; me t jóllehet, a fordító szorosan ragaszkodott a magyarhoz, kifejezéseiben mégis a német nyelv szemléhez simult, s így a fordítás egyaránt mondható hünek, szabatosnak és folyékonyak. Pár hét alatt szerzőnek népiskolai „Szertartástana“ is megjelenik német nyelven, melyet szintén melegen ajánlunk az illetékesek figyelmébe.

— Megjelent a „Gondűz ő“ szépirodalmi hetilap 6 száma, a következő érdekes tartalommal: Székely támad: Székely bánja, történeti regény P. Szatmáry Károlytól; Izsák, regény, írta Kazár Emil; Szív és ész, költemény Dura Mátétól; A club, regényes korrajz, írta Mikszáth Kálmán; Palkó vitéz, regény, írta Margitay Dezső; A paraszt gróf fia, társadalmi regény Dr. Sziklay Jánostól; Rontó Pál, verses regény írta gróf Gvadányi József 1793-ban; Ki lesz az örökös? Hartmann-Plön regénye, magyarosította Mártonffy Frigyes; Négy év után, rajz, írta Novák Cyula. A boríték tartalma: Egy szó nőkről nőkhez. — Ház és tűzhely: Hideg mártás halakhoz. — Narancs crème. — Vegyesek: Alkalmatlan szentlélek. — Hajnal előtt. — Nem elég széles. — A dal hatása. — Talányok. — Szerkesztői posta. A Gondűz ő megjelent minden va-

sárnap három sűrűen nyomtatott iven és félvnyvi színes borítékkal. Előfizetési ára: egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 15 kr. Kapható minden könyvkereskedésben; azujonnan belépett előfizetők az eddig megjelent 6 számot azonnal megkapják. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadó-tulajdonoshoz küldendő, Budapesten, VII. Dob-utca 14.

— „**Apollo.**” Magyar zeneszerzők válogatott műveinek gyűjteménye. Ez a czíme egy életrevaló, figyelme és pártolásra méltó vállalatnak, melynek élén a zenevilág előtt előnyösen ismert zeneszerző és zenetanár Vágvölgyi Béla áll, kinek sikerült ügye részére a kiválóbb hazai erőket megnyerni. Havonként jelenik meg egy nagy negyedrét alaku füzet 5—6 zenéiv tartalommal, s egy nyolczadrét alaku önálló melléklet 1—3 iv zenével. A füzetek tartalma: 1. Komoly irányu zene. (Eredeti és ártir zeneművek.) a) Zongorára két kézre. b) Énekhang- és zongorára. 2. Szalon-zene. a) Zongorára 2 kézre; b) Énekhang- és zongorára. 3. Táncz-zene. Zongorára 2 kézre. A mellékletek teljesen önálló s tartalmukat a következő művek képezik: 1. Zongorára négy kézre. 2. Zongorára egy más hangszerral (hegedű, cello vagy fuvolával.) 3. Orgona és harmoniumra. 4. Zongora- és vonóshármasok és négyesek partitúrában és szólamokban. 5. Világi dalok és egyházi énekek férfi-, vegyes- és nőikarra partitúrában és szólamokban. 6. Eredeti és ártir művek czimbalomra stb. stb. Az „Apollo” előfizetési ára egész évre — 70 iv zenére s 12 önálló zenemellékletre — 6 frt, félévre 3 frt. Az előfizetési pénzek legczélszerűbben postautalvánnyal az „Apollo” kiadóhivatalába küldendők Nagyszombatba. Gyűjtők 5 előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. Mi részünkről e vállalatot, mely elegendő kiállításra s darabjai válogatottsága folytán bármely urí család zongoráját díszítheti, s mely a hazai, amugy is parlagon hevert s mostoha sorsban részesült zeneműirodalom emelésére és felvirágzására jótékonyan hatni hivatva van, legmelegebben ajánljuk a zenekedvelők szíves figyelmébe s hathatós pártfogásába. — Az „Apollo” magyar zeneszerzők válogatott műveinek havi füzetekben megjelenő gyűjteményének legujabb füzete a következő igen érdekes és változatos tartalommal jelent meg: 1. Seyler: A kölni székesegyházban. Uti-Album-lap. 2. Taritzky: Jaj be busan dalol. . . Dal, énekhang, hegedű és zongorára. 3. Magurányi: Honvágy. 4. Székács: Pásztor-dal. 5. Weimpolter Menuetto. 6. Richter: Vágyódás. Gavotta. 7. Vágvölgyi: Csak te egyedül. 8. Krausz: Magyar-Induló. Az „Apollo” előfizetési ára egész évre 70 iv zenére s 12 önálló zenemellékletre — 6 frt, félévre 3 frt. Az előfizetési pénzek legczélszerűbben postautalvánnyal az „Apollo” kiadóhivatalába küldendők Nagyszombatba. Gyűjtők 5 előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. Ajánljuk e hazafias vállalatot a jó zenét kedvelők szíves figyelmébe s hathatós pártfogásába a legmelegebben.

— Megjelent: a) „**Új magyar Sion.**” Egyházi-irodalmi folyóirat XV-ik évi folyamának októberi füzete. Szerkesztő Zádori János. — Tartalom: Liguori sz. Alfonz. — Uti emlékek olaszországból. — Horror causae finalis. — Magyar egyház napjai. — A mértékletességi egyletekről. — Stolz Alban emléke (képpel). — Iroda-

lom és művészet. — Vegyesek. — Ara egész évre 6 frt, o. m. ért.

b) „**A kath. hitterjesztés lapjai.**” Képes folyóirat III. évf. VI. füz. kiadja és szerkeszti Nogely István Nagyváradon. — Tartalom: Missió-élet Elő-Indiában hajdan és most (képpel). — Madagaszkár, az afrikai szigetország (képpel). — Zanzibárból Afrika beltengereibe (képpel). — Mi hir a kath. világban? (képpel). — Ara egy évre 3 frt.

c) „**Fővárosi szemle.**” Képes hetilap. Szerkeszti Abrányi Emil Budapesten I-ső évfolyam 1-ső szám. Tartalom: Kárván nyert férfi. — A diadalmaskodó szerelem dala. — Évfordulón (költemény) — A vadak torkában. — A hét története. — Károlyi Sándor gróf. — A főrendiház reformja. — A felirati vita vége. — A supérintendensek a főrendiházban. — Külföldi szemle. — Sport. — Levelezés. — Tudomány, irodalom, művészet. — Találmányok. — Egyház. — Közgazdaság. — Képek magyarázata. — A tartalom változatos és a kiállítás csinos. Előfizetési ára egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt. Megrendelhető Bpsten, VII. ker. Dohány-utca, 10. sz.

d) „**Keresztény katolikus egyházi Énekekönny.**” Kántorok, tahnók, tanulók és hívek számára. Szerkesztette Nemesovits Antal, orgonista és képezdei zenetanító. A 264 lapra terjedő, tiszta nyomású és betűrendes tartalommal ellátott munka ára 60 kr. Megrendelhető Győrben a szerzőnél.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hírelet.** Halottak napját az idén is a szokásos kegyelettel ültük meg. Az alkalmi sz. beszédet a megelőző estén a zsufolásig megtelt és kivilágított temetőben dr. Szuchy Béla papneveldei tanulmányi felügyelő és theologiai tanár mondotta, nem egy ízben könnyekre fakasztva a nagy számú ajtatoskodókat.

— **Halottak napját** ez idén a piskii vasuti telepen is illő kegyelettel ünnepelték meg katolikusok és protestansok egyaránt. A megelőző estén a csinos temető szépen kivilágított: a nép csapatonként vonult ki kedves halottjaink sírjához ajtatoskodni, a nagyobb rész azonban azon szép körmenethez csatlakozott, melyet dr. Tódor József theol. tanár s lapunk főszerkesztője vezetett. d. u. 5 órakor a fényárban uszó temetőbe, ki a derék állomási főnök, daruvári Paulé Iván meghívására ez alkalmából Piskibe átrándult vala és az ajtatoskodó néphez alkalmi beszédet is tartott. Nagyban emelték a gyászoló hívek meghatottságát az iskolás fiúk és leányok által előadott szép gyászdalok, melyeket Ulrich Márton vezértanító vezetése alatt valódi praecisítással énekeltek a kedves gyermekek.

— **A gyulafehérvári szent István főnevelde** önképzőkörének 1884. évi nov. hó 5-én tartott nyilvános megnyitó gyűlésének műsorozata: 1. „Hymnus szent Imréhez” éneklé a *vegyeskar*. 2. Elnöki megnyitó beszéd tartja: *Veress Sándor*, I. éves bölcsész. 3. „Istenem szeretlek,” Pály Edétől, szavalja: *Málnásy Árpád*, VI. o. t. 4. „Hymnus az éjhez.” Beethoventől, éneklé a *vegyeskar*. 5. Szerkesztői előszó, felolvassa: *Bilinszky János*, I. éves

bölcs. 9. „Irkaj? Ne irkaj? Arany Jánostól, szavalja: *Kovács Béla*, VI. o. t. 7. „Oh jer mielőbb,“ éneklí a *vegyeskar*. 8. „Dicsbeszéd szent Imre herczegről,“ tartja: *Kunert Imre*, I. éves bölcsész. 9. „Eczet és torna“ Ribizkétől, előadja: *Molnár Desső*, VI. oszt. t. 10. Felolvasás a lovagkorról. tartja: *Bardóc Gyula*, I. éves bölcsész. 11. „Rachel siralma,“ Arany Jánostól, szavalja: *Menyhárt Gáspár*, VI. oszt. t. 12. Induló, magyarnépalokból, éneklí a *vegyeskar*. — Az előadás, melyet a többek között püspök ur ő nagyméltósága és nsgos Jokszmán Nándor helybeli törvényszéki elnök ur is megtiszteltek magas megjelenésökkel, mil ént a kegyes Főpásztor is az ifjúsághoz tartott megható beszédében elismerni méltóztattott, általában véve sikerült. Az egyes szereplők úgy, mint az egyik növendék által vezetett dalárda dicséretesen törekedtek feladataiknak megfelelően s buzgó törekvésüknek jutalmá mindanyiszor megújuló tapsvihár és éljenzés volt. Mi pedig azon meggyőződéssel távoztunk ezen sok élvezetet nyújtó előadásról, hogy a kfehérvári sz. Istvánról elnevezett finővelde vezetése valóban bölcs, gondos, munkás és egyszersmind szakértő kezekre van bízva. Fogadják a megjelent közönség részéről a legőszintébb elismerést.

— **A károlyféhérvári Papnevelde** növendékei Borromei Sz. Károly halálának háramszázados évfordulója alkalmából f. november hó 9-én ünnepélyt rendeznek, a következő műsorozattal: 1. „Ecce sacerdos magnus“ éneklí a *Jérfikar*. 2. Megnyitó beszéd tartja: *Mielős István*, IV. éves theologus. 4. Oda Borromei Sz. Károly tiszteletére. szavalja *Esztegár Gergely* III. éves theol. 4. Viharban. Dürnertől, éneklí a *Jérfikar*. 5. A vértanu család. Dráma 4 felvonásban, írta P. Valle jézustárs. atya, előadják a növendékek. Személyek: Severus, polgár. római *Kiss István*, II. é. th. Silvanus, *Csiki János*, II. éves phil. Faustinus, *Kiss János* II. éves phil. fiai. Valentius, Róma előjárója: *Szelke József*, III. éves theol. Publius, ennek fia: *Puskás Gergely*, II. e. theol. Asterius, kiszabadított rabszolga Severus nazánál *Bocskor Oszkár* I. ev. theol., Demetrius, pogány pap: *Héjja Kálmán* III. é. th. A dolog történik Rómában. 6. O virgo virginum, éneklí a *Jel Jérfikar*. 7. Lárbeszéd. Tartja *Agoston Lajos* IV. éves theol. Kezde te u. 5 óraker. — Az ünnepély leírását lapunk jövő száma fogja hozni.

— **Meghívó** a maroskerületi róm. kath. tanítók egyesületének Maros-Vásárhelyt, a gym. helyiségében f. 1884 évi november 10-én d. u. 3 óraker tartandó vándor-és közgyűlésére. A vándorgyűlés tárgysorozata: 1. Megnyitás. 2. A megelőző gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 3. A jegyzői tiszt ideiglenes helyettesítése a vándorgyűlés idejére. 4. Próbatanítást tartanak: Kovacs Ferencz, Simon József, Borsos Mihály, Texe János, Ferenczy János, László Dávid, Ferenczy József. 5. Felolvasnak: Daró Alajos, Pap János. 6. Munkaajánlatok felvétele. 7. Indítványok tárgyalása. 8. A jövő vándorgyűlés helyének és idejének kijelölése. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Megnyitás. 2. A jegyzői tiszt ideiglenes helyettesítése a közgyűlés idejére. 3. A megelőző gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 4. Az elnök jelentése. 5. A penztáros jelentése, a számadások beadása, felülvizsgáló bizottság kiküldése. 6. Az 1883—4. és az 1884—5. egye-

sületi évek költségvetésének beterjesztése, amannak utólagos ellátása (esetleg jóváhagyása) iránt való határozat, emennek megállapítása. 7. A könyvtáros jelentése. 8. Pályázati tétel kitiuzése. 9. Simon József képviselőnek jelentése a néptanítóknak 1883. évi orsz. gyűléséről. 10. Képviselőválasztás a néptanítók 1885. évi országos gyűlésére. 11. Uj tagok felvétele s a létszám számbavétele. 12. Választások. 13. Indítványok tárgyalása. Maros-Vásárhelyt, 1884. évi október hó 14-én. P a l Gyula egyesületi elnök. **Felzólítás.** Az egyesület tagjai felkérletnek, hogy a hátralevő tagdíjakat sziveskedjenek az egyesület penztárába befizetni — mentől előbb, f. évi november 10-én okvetetlen. Kelt, mint fennebb. A választmány.

— **A székelyudvarhelyi róm. kath. finővelde ifjúsága** védszentje Sz. Imre emlékezetére f. hó 5-én d. e. 10 óraker a plebánia templomban 9 óraker tartandó ünnepi sz. mise után a növelde nagytermében zene-, ének-, és szavalati ünnepélyt rendezett a következő műsorral: 1. „Ich kenne ein Auge.“ Aria Reichardt előadja az ifjúsági zenekar. 2. Ének sz. Imréhez, vegyes kar, éneklí az ifjúság. 3. „Emlébeszéd,“ tartja Beke István VIII. oszt. tanuló. 4. „Sepnyr polka,“ Strausstól, előadja az ifjúsági zenekar. 5. „A templom,“ Talabér Jánostól szavalja Csiky Miklos VI. oszt. tanuló. 6. „Éji dal,“ férfi négyes, éneklí az ifjúság énekkara. 7. „A bajusz,“ Arany Jánostól, szavalja Bartalits Antal VII. oszt. tanuló. 8. Népdal-egyveleg, „összeállította Kozák M. előadja az ifjúság zenekar 9. „Semmi,“ Senkitől, Szavalja Pfeiffer Károly VIII. oszt. tanuló. 10. „Népdal“ Vegyeskar, Mossonyítól. éneklí az Énekkar. 11. Induló. Hank Károlytól. előadja az ifjúság zenekara. Mely ünnepélyre a tan- és nevelésügy iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja, Sz-Ujvar helyt, 1884. nov. 2. Az igazgatóság.

— **Gyászhirek.** *Ugron Lázár* volt felsőföhérmegyei főispán, volt udvarhelyszéki főkirálybíró, főrendi házi királyi meghívott s a sz. udvarhelyi r. k. egyházközség buzgó főgondnoka a közel napokban szombatfali birtokán meghalt. — *Grf. Lónyai Menyhért* f. hó 3-án délután, szélhűdés folytán, meghalt. A gróf a ref. egyházkerületi gyűlés igazgatóságának szűkebb körü ülésén elnökölt s tanácskozás közben érte a szélhűdés, mely rövid pár óra alatt 62 éves korában kitölté munkás életét. A nagy halott, ki politikai, közigazdasági, tudományos és társadalmi terepen nagy tehetségével és kitartó munkásságával méltán vontá magára a külföld kiváló figyelmét is, az akadémiának s több intézeteknek elnöke és három ízben miniszter volt. Temeztése nagy ünnepélyességgel az Akademia épületéből, hol kiterítve volt, f. hó 5-én ment végbe. — *Horváth Cyrill* kegyesrendi szerzetes, a nagy tud. egyetemen a bölcsészettanára, akadémiai tag, az első magyar önálló bölcselő, az ünnepelt nagy tudós f. hó 5-én d. u. 81 éves korában szélhűdés következtében szintén elhunyt. A nagy tudós, ki csak néhány nappal ulte meg a tudós világ örömrészvéte mellett 80. születési évfordulóját, három nap mulva töltötte volna be akadémiai tagságának 50. évét, de a kérielhetlen halál megfosztá a nemzetet és legelső tudós intézetünket ezen öröm élvezetétől. A kitünő halott tudományos érdekeinek bővebb méltatására még visszatérünk. Az ő. v. f. n.!

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNIBÉLA. Dr. SANDORFFY NANDOR. STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorssajtóján Gyulaféhérvárt